

PETTERSON, C. H
TINNERHOLM, CARL

Tinnerholm eller Riddaren av saxen : [dikt till Carl Tinnerholm]

Motala
1881

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

TINNERHOLM

Vitt. 50

(Bv)

a

1881

Kungl. biblioteket

0 0000 000107715

1881.
V. 15. 1881.

TINNERHOLM

ELLER

RIDDAREN AF SAXEN.

"Tinnerholm! Tinnerholm!
Stilla ditt blodiga svärd!"

1881.

TINNEERHOLM

1872

BRITISH MUSEUM

BRITISH MUSEUM

Jag stod på Omberg. Juni-natten
 Sig speglade i Wетterns vatten
 Och skuggorna sig öfver allt
 På berget reste i gestalt
 Af hjeltar från ett äldre slägte.
 Ibland den mängd min undran väckte,
 En midt framför mig gjorde halt.
 Hans panna upp till hjessan räckte
 Och slöt i nacken med en krans
 Af hår, belyst af månens glans *),
 Och skägget, som hans haka täckte,
 På bröstet hängde som en svans.
 Uti hans ögon, som han fäste
 På mina, något "klippskt" jag läste.
 En väldig näsa, stinn och röd,
 Sig mellan runda kinder höjde
 Och, liksom sökande ett stöd,
 Dess spets mot hakan ned sig böjde.
 Hans skick och hållning tydligt röjde
 Det yrke, hvars emblem han bar:
 Ett *pressjern*, uppträdt på en klinga,
 Som öfver axeln låg och var
 Till alnmått brukbar i de da'r
 Hon ej i striden flög att bringa
 En fiende på blodigt fall.

---

*) Denna teckning af ett mån-hufvud är ett försök
 i den s. k. Filipstads-dam-stilen, deri all nakenhet är
 strängeligen förbjuden, och enligt hvilken Adam och
 Eva i paradiset gingo bar:otade ända upp till hjessan.

För öfrigt var gestalten ringa
 Och tycktes danad blott för kall,
 Som större krafter ej betinga,
 Men annat här förtäljas skall.
 "Hvem är du? hvad kan dig behaga?"
 Jag sporde, och han gaf till svar:
 "Jag vill berätta dig min saga",
 Och fortfor med en tunga snar
 På sätt jag här upptecknat har
 För den, som del deraf vill taga:

I Karl den XII:s barndomsdar
 Som yngling skräddare jag följde.
 När kronan kungens hjessa höljde
 Re'n sockenskräddare jag var
 I Östergötlands sköna bygd,
 Den bästa uppå hela jorden,
 Der, Gudilof! jag född är vorden
 Med mina fäders mod och dygd
 Och mer dertill, som snart skall spörjas,
 Om blott en stund du lyssna vill,
 Ty jag ej föddes endast till
 Att vid de feta borden smörjas.
 Kung Karl behöfde snart hvar arm,
 Som kunde svärdet hurtigt föra,
 Och jag fick annat till att göra
 Än sitta i en stuga varm
 Och sticka i de mjuka kläder:
 Till Karls armé, som sammansmält,
 Jag kallades att uti fält
 Med svärdet hugga i ryskt läder.

Åt mor och far och bygdens mör
 Ett kort, men ömt farväl jag sade,
 Tog svärdet i min hand och lade
 På väldig skuldra dödens rör.
 Och snart inför den store kungen,
 Af ingen mensklig makt betvungen,

Jag stod i sådant krigarskick.
 Han genast mig på lifvet gick
 (Jag glömmet aldrig detta möte)
 Och sporde med en klangfull ton:
 "Ditt namn, min vän? — af hvad nation?"
 Mitt svar ljöd: "Tinnerholm, Östgöte
 Och skraddare till profession,
 Folkunga-blodet i mig sjuder,
 En ättling utaf Birger Jarl"
 (Nu stora ögon fick kung Karl)
 "Ers Majestät sin klinga bjuder."
 "Godt! — sade han — "jag pröfva vill,
 Då nu mot kurfursten af Sachsen
 Vi gå, hvad riddaren af Saxen
 Som krigare kan duga till."

Den tid i Sveriges Tyska länder
 Kung August, som objuden gäst
 Vid Düna-floden sig befast
 Och tog sig mycket fria händer.
 Kung Karl med sina bussar blå
 Till flodens andra strand nu hunnit,
 Der vattnet djupt och bredt man funnit,
 Men ingen bro att färdas på.
 Att öfver floden slå en brygga
 Kung Karl befallning genast gaf,
 Och timmermännen lydde, trygga,
 Men endast för att få en graf
 I floden för en svärm af kulor,
 Som dansade på lätta sulor
 Från lägre vall. "Ers Majestät!
 Det duger ej det här" — jag sade —
 Och mot en holme raklång lade
 Mig öfver floden; svärdet lät
 Jag stå till stöd inunder magen;
 Och dermed var en brygga slagen
 Fullkomligt säker. På min rygg
 Gick konung Karl med svenska hären

Slagfärdig öfver floden trygg,
 Trots de fiendtliga gevären,
 Som svepte lägret in i rök
 Och moln af kulor mot oss spydde,
 För hvilka blott ett fåtal dök,
 Men ingen ryggade och flydde,
 Af bussarne i rockar blå,
 Som alla gingo hurtigt på.

Så snart i land de hunnit alla,
 Jag reste mig utur det kalla
 Isvattnet, som mig afkyllt så
 Att jag var stel i alla leder,
 Och gick att med mitt goda svärd
 Mig elda varm i stridens härd.
 Fem regementen högg jag neder
 På mindre än minuter fem,
 Sex batterier i en kläm
 Jag derpå vräkte öfverända
 Förr'n en kanon man hunnit tända
 Mot mig, som kom som en lavin.
 "En emot sju, det vore ringa",
 Nej, en mot tusen flög min klinga
 Som nålen i en symaskin.
 Snart var det icke mer att göra,
 Ty, hvad ej föll, tog hastig flykt,
 Och det blef stridens ändalykt.
 Då fick jag på ett afstånd höra
 Kung Karl, som ropade mitt namn.
 Jag gick till honom fram och gjorde
 Honnör med värjan, som sig borde,
 Men hänryckt flög han i min famn
 Och mig på svettig panna kysste.
 "Min kära Tinnerholm!" — helt rörd
 Han utbrast högt, af alla hörd,
 Och glädjen i hans ögon lyste —
 "Min käre Tinnerholm! min son!" —
 Nej, *vän* han sade — "af naturen

Är du till krigsman klippt och skuren,
 Du gjorde bra din lärospån.
 Du öfverträffat min förhoppning,
 Din lager redan står i knoppning,
 Du är den säkraste bland oss —
 Det *mycket* säga vill — att släss.”

En kedja utaf segrar följde
 Oss nu i Polen, der jag slogs,
 Så att den djerfvaste betogs
 Af häpnad och det icke döljde,
 Ty, när jag riktigt kom i färd
 Och kungen såg derpå, han rördes
 Och icke sällan ropa hördes
 På mig att ”stilla blodigt svärd.”
 Jag gjorde under öfver under,
 Försmädde bruk af muskedunder
 Och svängde endast svärdet om,
 Men, om det brast, för blotta handen
 Fienden rullade i sanden,
 Och hvem som sköt på mig sköt bom.
 När det var fråga om att storma
 En fästning, fienden besatt,
 Utvecklade jag så enorma
 Förstöningsanfall, att en katt
 Knappt derifrån kom hel med skinnet.
 Kring alla land bland låg och hög
 Mitt namn på ryktets vingar flög
 Och aldrig plånas det ur minnet.
 Att nämna det tillräckligt var,
 Fast jag befann mig långt från orten,
 Att skrämma fienden på porten
 Förutan tanke på försvar
 Der han till tänderna stod väpnad.
 När mina bragder en gång få
 Poetisk drägt de skola slå
 En hel beväpnad verld med häpnad.

Man far ej alltid väl i fält,
 Men sliter ondt af bara satan,
 Det är ej alltid så bestådt
 Att man får bo i hus och tält,
 Ja, icke ens på sjelfva gatan:
 I skog och vildmark och moras
 Får trötta krigarn stundom bädda
 Sin säng och söka lifvet rädda
 I lag med korpen kring ett as,
 Om lyckans blidhet det tillstäder,
 I vidrigt fall han slukar väder.
 Dock det med mera jag fördrog
 Och dagen som han kom jag tog
 Och likså äfven kalla natten
 Förutan värme, bröd och vatten,
 Slik brist mitt mod ej nederslog;
 Men värst, när allt jag öfverväger,
 Var, bland de många krigsbestyr,
 Att inget kärleksäfventyr
 Sin krydda spred i kungens läger,
 Ty Karl, fast ståtlig, stark och ung
 Var icke någon "Fågelkung" *),
 Som kärleks-gudens budord lydde.
 Han eljest ingen fara skydde,
 Blott när en skönhet honom kom
 I vägen, gjorde han helt om
 Och genast utan motstånd flydde.
 I denna del var kungen sträng
 Mot sig, och bland hans karoliner
 Ej funnos veka amoriner,
 Ty, "sådan herre, sådan dräng."

Som skraddare, svag som ett rö
 För vackra flickorna i bygden,

---

*) Så skall Gustaf II Adolf hafva blifvit benämnd af
 Karl XI, som sedan i sin ordning af Gustaf III kallades
 "kronofogden."

Jag aldrig öfvat mig i dygden
 Att blunda för en fager mö.
 Så snart en kjortel hördes frasa
 Mitt hjerta tände på en brasa,
 Som stod i låga vid en blick
 Af henne, som i kjorteln gick.
 Jag ingen högre lyftning kände
 Än då, som icke sällan hände,
 Jag måttet fick med öfivad arm
 På mitt embetes vägnar föra
 Kring nittonårig tärnas barm
 För att nytt lif åt henne göra.
 Förundre därför ingen sig,
 Om jag, med mångt ljufdigt minne
 Och för det sköna öppet sinne,
 Ej genast kunde finna mig
 Just så förträffligt bra i krig,
 Der aldrig några kyssar smälde,
 Men muskedundrar ständigt skrällde.
 Det låg förmycken *död* häri,
 Som gaf mig föga skäl att rosa
 Ett lif af stålhvass manlig prosa
 Förutan qvinlig poesi.
 Hvem kan en yngling därför klandra?
 Men vanan blir till slut vår andra
 Natur, och innan kort jag fann
 Mig lika bra som någon ann'.
 Med samma lugn och kalla skick,
 Jag gick mot vilda hästars bringor
 Och fiendernas dragna klingor,
 Jag stod emot hvar eldig blick
 Af de mest tjusande herdinnor,
 Grefvinnor, fröknar och furstinnor,
 Som sins emellan förde krig
 Om hvem som kunde fånga mig.
 Men allas offer fåfängt brunno:
 Hur heta deras tårar runno,

Min köld för täcka könet gick
 Så långt, att jag i sinnet fick
 Att vrida nacken utaf månen,
 Ty, som hans höghet anslog ton
 Att vara kärlekens patron,
 Jag kunde ej fördra den fänen.
 Dessutom var han ock pultron
 I mina ögon på sin tron,
 Der, utom skotthåll, rädd för dagen,
 Han blott om natten smög sig fram
 I lånad gloria — fy skam —
 Men så gör mången, fint förslagen.
 Kung Karl var rättfram han som jag
 I politiken som i slag
 Till trolöshetens vedergällning.
 Höjd öfver flärd och all förställning,
 Hans hjerta låg i öppen dag,
 Och derfor älskad liksom fruktad
 Han var af fiende och vän.

Nu konung August blifvit tuktd
 Med icke mer och mindre än
 Förlusten utaf land och krona,
 Hvarmed han fick sitt svek försona.
 Qväst Dansken var. Nu stod igen
 Den segaste utaf dem alla,
 Zar Peter, som på skämt vi kalla'
 "Kärrpelle" *) för sitt lömska sätt
 Att göra anfall och reträtt
 I skog och kärr. De öppna fälten
 Han flydde liksom oss, den hjälten.
 Men, likväl stor i själ och hug
 Och dertill ihärdig och slug,
 Han långt ifrån var redobogen
 Att "för en missväxt kasta plogen."

---

*) Historiskt.

Ju flera nederlag han led
 (Ty stryk det fick han med besked)
 Ju farligare blef den satan.
 Med krigare som vintergatan
 Har stjernor, glesnade hans led
 Ej af förluster, och han stred
 Ej för att genast segern bida
 Men för att *lära sig att strida*;
 Det insåg så väl Karl som jag.
 Och att ej mera tid och möda
 På detta sättet gagnlöst öda,
 Beslöt kung Karl en vacker dag,
 Att krossa hjertat i kolossen;
 Men det fanns ugglor i den mossen,
 Som vi få tillfälle att se.

Med kärnan utaf svenska hären
 In på de ryska landamären
 Drog Karl och öfverlemnade
 Åt mig att med den lilla resten
 Af hären rensa Tysklands fästen
 Från ryssarne; och som en dans
 Det gick så länge ryss der fanns.
 När det var gjordt, vi oss begäfvö
 På väg till Karl och icke sofvo
 En blund på sexton veckors tid.
 Vår frammarsch var en ständig strid;
 Ty zaren, som sig trodde hafva
 Kung Karl med bussar i sitt våld,
 Väl visste att han sjelf var såld,
 Om äfven jag kom till Pultava
 I rätter tid. Han uppbjöd allt,
 Som i hans makt stod, att mig röja
 Ur vägen eller ock fördröja
 Min framkomst dit kung Karl befallt.
 Dock jag var den som ej fördröjde
 Men ryssarne ur vägen röjde.
 Hvar jag drog fram de för mitt svärd

Som agn för vinden syntes glesna
 Till obehindrad genomfärd.
 Men att mig taga mot vid Liesna
 Stod zaren färdig med en verld
 Af krigsfolk, som var sammandraget
 Från alla fyra jordens hörn.
 Man tänkte att en grundlig törn
 Mig ändtligt ge. Men i det slaget
 Jag öfverträffade mig sjelf
 I tapperhet. En stupbrant elf,
 En rasande orkan, som krossar
 Allt i sin väg, — så bröt jag fram
 Mot fienden bland rök och dam
 I spetsen för ett fåtal gossar.
 Förgäfves zaren i hvar vrå
 Jag sökte, ej att honom slå,
 Men endast för att stoppa ner'en
 Lifslöfvande uti bandtleren:
 Han blifvit — fast en en fisk så *ful* —
 En *vacker* "klapp" åt Karl till jul.
 Kärrpelle var sin vana trogen
 Och döljde sig som varg i skogen
 Af fruktan att bli föremål
 För riddarens af Saxen stål.
 Men med hans här, som nu var mogen
 Till skörd, jag så hushållade
 Som hedersmän Baggbölare
 Hushålla med Norrländska skogen,
 Mer hejdlöst såg och yxa der
 Ej störta granar ned och tallar,
 An svärdet, som jag svängde här,
 Klöf millioner hufvudskallar.
 Bråvalla slag en barnlek var
 Mot detta. Hedna kämpen bar
 Sin hjälm på hjessan, sköld på armen,
 Som värnade mot pilregn barmen,
 Och med sin lans han mötte lans.
 Här var *civiliserad* dans

Med riktigt *kristliga* façoner:
 Ur tusenpundiga kanoner
 Med skjuts af flera skeppund krut
 Kom kulor utaf dimensioner
 Som stora hus, i hvar minut,
 Och ville hugga mig på truten.
 Att stå för dem — se, det är knuten. —
 Allt nog: jag stod och ryssen damp
 För blixten af min goda pamp.
 Från soleus uppgång tills hon släckte
 Sitt bloss i vester, striden räckte,
 Och flera hundra svärd till slut
 Jag intill fästet *slitit* ut.
 Det var den skönaste bland dagar,
 Hvars glans ej tidens längd försvagar:
 Högt öfver hufvudet i blod
 Jag segrande på fältet stod.
 Så länge kungars glorioer spridas
 Och deras slagtarredskap smidas;
 Så länge lagern rötter slår
 I blod och tårar, som man sår;
 Så länge folken stå inunder
 Guldkalfvens visa målsmanskap
 Och en kanon med vidgadt gap
 Befaller "tyst barn!" med stort dunder;
 Så länge ingen religion
 Förbrödrar dem omkring *sin* trön;
 Så länge men'skan till naturen
 Är grymmare än vilda djuren,
 Som aldrig någon syndaflod
 Utgjutit af sitt slägtes blod;
 Så länge ett "Te Deum" klingar
 På dessa slagtningar i stort
 Af människor, som aldrig gjort
 Hvarandra ondt; — så länge svingar
 Min bragd i detta sköna slag
 På ryktets solbeglänsa vingar
 För att förtjusa dem hvar dag,
 Som älska krig som kristlig lag.

Men efter sådan strid och vaka
 En liten hvila kunde smaka
 För något hvar och äfven mig.
 När nattens förlåt sänkte sig
 Kring dödens sängar, på en tufva
 I skogen sökte jag en bädd
 Och lade mig som jag var klädd,
 Snart slumrande i drömmar ljufva.

Jag satt uppå en gyllne tron
 Uti ett paradisiskt rike,
 Hvertill jag aldrig skådat like,
 Och lyckliggjorde en nation,
 Som inför tronen kröp och lydde
 Min vink och stora påsar sydde,
 Att deri bära allt sitt guld
 Till mig, som nådig var och huld
 När svärdet drömde i sin skida.
 Som morgonrodnaden så skön,
 Den skönaste ibland sitt kön,
 Satt drottningen invid min sida.
 På andra sidan, närm'st min tron,
 Stod rikskanslern, en riktig Bisse,
 Med tjenligt munlås åt hvar Nisse,
 Som icke kunde hålla ton.
 Vål gyllne kronan något tryckte
 På hjernan, som var slö och matt,
 Men säll jag både dag och natt
 Mig öfverhufvudtaget tyckte.
 Med spiran i min ena hand
 Och gyllne äppet i den andra,
 Munsränken lät jag ofta vandra
 Att skänka mig en tår på tand.
 Jag ensam ägde vishet der,
 De andra voro narrar alla,
 Som gjorde att ett lätt besvär
 Det var att styra och befalla.
 Mitt slott var uppfördt af demant
 Och lærer kostat rätt galant.

Jag hade tusen lifdrabanter
 Och tio tusen musikanter,
 Men mest af allt mig livvade
 En stor oräknelig armé
 Af tusen sinom tusen dockor
 I uniform, behängd med klockor.
 På öfligt sätt jag blifvit smord;
 Men plötsligen — mig oåtspord —
 Med benen uti kors jag trona
 Mig såg uppå ett gammalt bord! — —
 Min *drottning* var en fet matrona,
 Som ville som en drottning må;
 Min *spira* trampade hon på
 I form af toffel ned i gruset;
 Min *krona* var en skärm mot ljuset
 Till hjälp för mina ögonlock;
Guldpåsarne fick jag ej tönna,
 Men med min egen hand dem sömma
 Som fickor uti bondens rock;
 Min *rikskansler* satt nu i magen
 Och strängt förvaltningen bedref.
 Han var ej god att ta i kragen,
 Om något anslag uteblef;
Musik mig skänkte tre kvarts dussin
 Skrikhalsar, somliga rätt små,
 Som tystades med ris och russin;
 I dem bestod *armén* också,
 Marscherande i vinda pjexor
 Och föga militäriskt skick;
 Min *vishet* i sparlakanslexor
 För hvarje dumhet jag begick.
 Min hälft höll på med sin diktamen,
 Jag endast väntade på amen,
 Som slutligt ljöd i en — "sittopp",
 Att jag såg stjernor och sprang opp.

Yrvaken stod jag. Stjernor blänkte
 I verkligheten för min blick,

Ty natten än sin slöja sänkte
 Kring nejden. Karlavagnen gick
 Med tistelstången vänd mot solen,
 Som låg och drömde bortom polen.
 Min sömnlust vek, när jag fick klart
 I minnet hvem jag var och hvart
 Jag hade att min kosa ställa.
 Till konung Karl det gällde att
 Nu hasta genom dag och natt,
 En timma kunde mycket gälla.
 Ej hunger, mörker, vatten, skog
 Fick hindra mig, och fram jag drog
 Instinktligt rakt på målet. Redan
 Jag mer än halfvägs hunnit, då
 Jag i en vildmark stötte på
 Ett paradys, dit aldrig sedan
 Ej heller för en men'ska kom.
 Och som min mage kändes tom,
 Var der ej något att försaka.
 Jag lät dess frukter väl mig smaka,
 Drack ur en flod tolfgradig rom
 Och utur andra hundra sorter
 Af vin och en förträfflig porter.
 Se'n såg jag mig förtjust omkring
 Bland ljufva trån och blomsterhäckar
 Och klara vattensprång och bäckar,
 Som *nu* jag ville ingenting.
 Jag kände mig för första gången,
 Som krigare, en smula klämd
 Om hjertat, och ovanligt stämd,
 Jag lyssnade till fågelsången.
 Naturen, skön och underbar,
 Blott kärlekens stämgaffel var.
 Ömt dufvan kuttrade i hunden,
 Dervid hvar känsla, som låg bunden
 I hjertat, sökte lös sig slå
 Ut i en suck allt då och då.

Jag tänkte, huru väl det ginge,
 Om syn jag på en Eva finge.
 Men, "bort med kärlek! på din färd
 Du är trolofvad med ditt svärd",
 Så utbrast jag, då i detsamma
 Jag varseblef en paviljong
 Liksom af guld mot solen flamma,
 Och ditåt styrde jag min gäng.
 Der mötte mig en tjenarinna,
 En näpen mö med blygsam min.
 Hon artigt bad mig stiga in
 Till sin och ställets herrskarinna,
 Som hon upplyste var gudinna
 Och ville se en karolin.

Den tärnan, der hon stod att bida
 Mitt svar, var så förtjusande,
 Att hennes åsyn kunnat vrida
 Kring hjernan på en hel armé
 Och vådeld i hvar hjerta sprida.
 Vid hennes kärleksvarma blick
 Rockknapparne på bröstet smälte,
 Men derinför ej tränga fick
 En gnista, ty än var jag hjelte
 Och segrande ur striden gick.

Dock hofsamt blef mitt svar: "Jag tackar!
 En Karolin ej gerna snackar
 Med qvinnor, men, fast tiden nu
 Är knapp, jag helsar på din fru."

Och så — olyckligtvis för Sverige
 Och Karl och hans "rättvisa" sak —
 Steg jag inunder detta tak,
 I detta himmelska härberge,
 Der kärlekens gudinna fanns,
 Som skulle bringa mig ur sans!

"Välkommen, Tinnerholm! jag känner
 Ditt rykte" — sade hon — "för väl
 Och att ej rum bland dina vänner
 Mig unnas i din hjertesjäl,
 Der ärans lågor öfverhanden
 Fått taga, och den ljufva branden,
 Der fordom lågat för mitt kön,
 Släckts ut som gnistan under snön.
 Välkommen dock uti min boning,
 Du tappreste bland tappra män,
 Fast mellan dig och kärleken
 Du mer ej tänker på försoning!"

Det låg musik i denna röst,
 Som smälte stålet i mitt bröst.
 Förstummad stod jag inför denna
 Af skönhet strålände gestalt,
 Som ingen pensel eller penna
 Åskädliggöra — det är allt
 Hvad jag förmår att härom säga.
 En målning, sådan snillen pläga
 Ge sina ideal, blef ej
 Mer än ett vanställdt konterfej
 Af henne med de former rena,
 Som voro kärlekens allena.
 Med mera lugn jag kunnat stå
 Framför ett batteri kanoner,
 När dessa sjungit dödens toner,
 Än framför hennes ögon blå,
 Hvars solar hjertats rötter tände,
 Och tydligt jag på förhand kände,
 Hur hennes mun — en tvillingknopp,
 Hvars rosor nyss ha spruckit opp —
 Mot mina läppar saligt brände.
 Ack! huru stort var mitt elände!
 Jag stridde som S:t Görän stred
 Mot draken, men det gick på sned
 För mig alltjemt, ty det är gifvet

Att så i stjernorna stod skrifvet.
 Mitt hjerta ställde till allarm,
 Det ville fly till hennes barn;
 "Det fanns ej mera hopp i nöden",
 Ej dam för mina känslors flöden;
 Jag sjelf och jord och himmel — allt
 Som i en brännpunkt sammansmalt
 Hos henne; och att lös mig göra
 Var att mitt eget lif förstöra,
 Som *nu* fått värde tusenfaldt.
 Det gick omkring uti min hjerna;
 Det fåfängt var mot udden spjerna:
 Allt mera vek i mina knän,
 Jag sjönk till hennes fötter hän. —

Jag *var* förlorad. Sista fliken
 För mig försvann af tid och rum:
 Jag lyftes till Elysium
 I hennes famn — och Karl var sviken;
 Ty utan afbrott, natt och dag,
 Min låga brann och ej förbrände,
 Men ständigt nya lågor tände,
 Hvars saligheter, drag för drag,
 Jag njöt med växande behag
 Och ständigt ökad kraft att njuta
 En månads tid, fast blott en kort
 Minut jag trodde flyktat bort,
 Och minst jag tänkte på att sluta,
 Då jag om villan upplyst blef
 Utaf gudinnan med de orden:
 "Mitt mål är vunnet. Nu från jorden,
 Dit mig din köld för qvinnan dref,
 Jag till Olympen återvänder
 Och lemnar dig med fria händer
 Att söka upp din kung, som är
 Vid Pultava fullkomligt slagen
 Och hans armé tillfångatagen.
 Du nu uträttar intet der.

Karl, osårbar i hjerteroten,
 Blef sårad i den ena foten
 Och bars i striden på en bår,
 Men, lidande utaf sitt sår,
 Han öfverlemnade befälet
 Åt Rehnsköld, hvilken tapper, djerf,
 Men icke vuxen detta värf,
 Med Lewenhaupt så förde grälet,
 Att Zaren första gången vann
 En seger på sin öfverman. —
 Du har ej gifvit akt på tiden,
 Och icke underligt det är,
 Ty *tid* ej finns inom min sfer,
 Men, vet, en månad är förliden
 Se'n du till mig inträdde här. —
 Du harmas öfver att en qvinna
 Förmådde dig i bojer slå,
 Men glömmet, att jag är *gudinna*,
 Som visat, hvad jag kan förmå
 Se'n du försmått min tjenarinna.
 Jag kallas *Venus*, fordom känd
 Mer än till namnet oek på jorden,
 Der nu jag är en saga vorden,
 Ej halft förstådd, försmådd, förvånd.
 En tid åt mig man reste tempel,
 Dit fanatismen gick i led
 Att dyrka mig som till exempel
 De "kristna" ännu ha för sed
 Att dyrka Kristus uti kyrkan
 På hvarje särskild helgedag,
 Men eljest under hvardagslag
 Ge andra gudar hjertats dyrkan.
 Ty kärlek är hans religion
 Och religion mitt väsens kärna,
 Deraf man gerna ger sig *ton*,
 Men ingalunda *handlar* gerna.
 I tidens morgon, innan än
 En sinlighetens orm på orden

Man tog i rådslag, kärleken
 Sin tingsfrid lyste öfver jorden.
 I dessa *gyllne* ålderns dar
 Mitt tempel hvarje hjerta var,
 Der oskulds rena lågor brunno,
 Som näring ifrån himlen funno.
 Med näring från ett annat håll
 Nu hatet i hvart hjerta glöder,
 Som split och strid och husligt groll
 Och krigets hemska hydra föder.
 I denna ålder utaf *jern*,
 Ack! jorden är blott en kasern,
 Der innevånarne sig öfva
 Med att hvarandra frid beröfva
 Och gudalågan ges till pris
 Uti en ömklig knektkurtis.
 I mången dygd och rena seder
 Din konung är, till sin person,
 Ett mönster, sällsynt på en tron,
 Som gjorde till och med all heder
 Åt sjelfva Petri stol i Rom,
 — Dock, jag ej kom att hålla dom —
 Men *öfvermod* sitt fall bereder.”

Vid dessa ord, som kungen kränkt,
 Jag grep i svärdet oförtänkt,
 Men innan jag mig sansa hunnit
 Gudinnan med all prakt försvunnit,
 Och i en vildmark helt allen'
 Jag stod som för en månad se'n.

Den första känsla, som jag hade,
 Var sorgens. Slikt förräderi
 Dock Gudar kunde falla i
 Och känna sig deröfver glade.
 Men jag var nedstämd, ej af prat
 Om gammal kärlek, nu tids hat,

Men "kungen sårad" — "bars på båren" —
 Och "slagen" — kanske död af såren? —
 Och "*fångenskap!*" — kung Karls armé
 Åt ryssarne sig fången ge?!
 Omöjligt! föreföll mig löjligt.
 Men det omöjliga var möjligt
 Blott därför att ej jag var med.

Nu vill jag lemna kort besked
 Om huru jag till kungen lände
 På vägar, som jag icke kände.
 En lågländ trakt jag genomdrog,
 Jag tog den kosa vinden tog
 Och mig på stormens vingar hängde.
 Men som på afstånd berg och skog
 Rundtom min fria utsigt stängde,
 Jag ref en skyhög mastfur opp,
 Som på en annan mastfurs topp
 Jag reste, och steg upp i toppen.
 Från denna höjd jag tydligt såg
 Hvar kungen, stödd med hufvudknoppen
 Emot en sten, på marken låg
 På tolf mils afstånd blott; men mellan
 Oss låg ett tio mils bredt haf,
 Det jag såg an som barnet källan,
 Som porlar i sin lilla graf.
 Af fröjd jag svängde mig på klacken
 Och med ett hopp jag stod i backen
 Samt ned till hafvet mig begaf.

Det är en gammal praktisk regel
 För den, som saknar båt och segel,
 Att färdas kring en öppen sjö,
 Och här fans ingen båt för handen.
 Men som en lada half med hö,
 Af granbark uppförd, stod vid stranden,
 Jag tog densamma i min famn,
 Marscherade till nästa hamn

Och ladan upp och nedvänd lade
 På vattnet, som för stormens slag
 Gick skumhvitt, och dymedelst jag
 Ett respektabelt *bark*-skepp hade
 Med hö till barlast och till bädd,
 På hvilken, medan stormen rodde,
 Jag lugnt åt sömnen mig förtrodde
 Tills invid andra strandens brädd
 Jag fullsöfd vaknade. Ur arken
 Jag glad som Noak steg på marken,
 Der ingen menniska jag såg
 Förrän jag hunnit fram till dungen
 Utmed en flod, der kungen låg
 Bland "sviten", slumrande på ljungen
 Med stenen till sin huvudgård
 Så fridfullt som om nu i drömmen
 Han varit stadd på himmelsfärd
 I stället för till Turkens land,
 Som läg på andra sidan strömmen.

Min djupa rörelse jag band
 Och räckte handen åt Mazeppa *),
 Som, ensam vaken, nu som bäst
 Höll på att smörja sig och häst
 Med mögladt bjuggbröd ur sin skrappa.
 Af honom fick jag veta allt
 Från början och till slut om slaget
 Och att det breda vattendraget,
 Borysthenes, der de gjort halt,
 Man ämnade att färdas öfver
 På turkisk mark som Karl befallt.
 "En enda båt han nu behöfver
 Till här och tross", Mazeppa slöt
 I skämtsam ton, fast blicken flöt.

---

*) En kossack-höfding, som ingått förbund med Karl mot Zaren, men misslyckats i sitt upprorsförsök bland kossackerna och flyktade med Karl in på turkiskt område.

Snart var den sjuka kungen vaken.
 Han gladdes att mig återse.
 Han ensam mäktig var att le
 Och fällde intet ord om saken
 I form af förebräelse
 Mot mig. Han på min axel lade
 Sin högra hand, i det han sade:
 "Jag står här på en *dålig fot*."
 Han åt ett bjuggbröd utan knot
 Och lät sig ut på båten bäras.
 En sämre båt kan ej begäras,
 Än denne var, för kunglig färd,
 Dertill han nu dock ansågs värd
 Fast han till barlast intog vatten
 I större mått, än måttligt var.
 Och blott med vilkor, att en hvar
 Af oss stod ösande med hatten,
 Till midt i floden han oss bar.
 Der var det slut med hela stäten:
 Från botten till sin öfra rand
 Han sprack i tvänne halfvor, båten,
 Oss lemnande på egen hand.
 Då tog jag Karl och hela bråten
 Uppå min rygg och sam i land.

En ödemark, som kunde passa
 För den, som ingen mage fått,
 Att genomtåga blef vår lott.
 Om björnar funnos der i massa,
 De likväl skonade vår kassa,
 Ty ingen egde ett hotell
 För resande på dessa fjäll.
 Men ändtligen en hederspascha,
 När fram till *Bog* *) vi ländt en qväll,
 Oss emottog i sina tjell.

---

*) Turkisk stad.

Och här i paschans goda händer
 Jag lemna Karl på väg till Bender.
 Med muntligt bud han sände mig
 Till Stockholm. "Farlig blir din stig" —
 Så slöt han ordren — "ty jag anar
 Att ryssen allestädes spanar
 På mina sändebud, men dig
 Jag skickar tryggt. Vänd nu mot nordens
 Och tala inför rådet orden,
 Jag ensamt dig förtrodde här,
 Och hälsa till min syster kär!
 Du ej behöfver återvända
 Till mig igen, nej stanna qvar
 I Sverige, som till sitt försvar
 Ditt svärd behöfver snart måhända."
 Och derpå tog han mig i famn
 Och sade: "Res i Herrans namn!"

Jag var i ordning strax till färden
 Och tog farväl af Paschan-värden,
 Som stälde till en afskedsfest
 Och skänkte mig en turkisk fåle.
 Det var en riktig turk till häst
 Att vara snabb. Som ljusets stråle
 Han stack i väg på elfva ben,
 Det tolfte han förlorat hade
 På månens berg — som paschan sade —
 När Mahomed för länge se'n
 Höll på att annektera den.
 Profeten red i striden denna
 Sin lifhäst, som han tvang i sken,
 Att *hela* månen inneränna;
 Men, halfvägs, hästen bröt ett ben
 Utför ett berg likt det vid Grenna,
 Och Mahomed, — som kassaklen
 Grof botten utur portmonen
 Vid slutliqvid för läke-salvan —
 I mån' fick nöja sig med *halfvan*.

Emellertid uppå min färd
 Till Stockolm i ett par sekunder
 Jag hann ej bruka alls mitt svärd
 Mot hela den försåtets verld,
 Som på mig lurade derunder.
 Jag gick i rådet upp direkt
 Och sade kungens budskap käckt,
 Och det var ord och inga visor,
 Och rådet bleknade förskräckt
 När det i mig såg sin revisor.

Jag derpå till prinsessan gick,
 Och då Ulrika Eleonora
 Sin boders färska hälsning fick
 Hon såg på mig med ögon stora,
 Och smäktande blef hennes blick,
 Ty sanning är, — jag narras sällan —
 Att hon blef kär i mig på stund
 Och föreslog just oss emellan
 Ett kristligt äktenskapsförbund,
 Som — då hon ock sin afsigt röjde
 Att se mig *krönt*, den goda själ,
 I fall, . . . som ej hör hit — likväl
 Jag underdånigast afböjde.

På rådets ögon tummen höll
 Jag strängt, och det var nödigt äfven,
 En hvar intrigens spole föll
 När jag klippt varpen af i väfven.
 Jag röjde massor underslef
 Af embetsmän, som, utom staten,
 Hos folket äfven länsat faten,
 Och dem jag repet föreskref.
 Jag fruktad, hatad och beskyllen
 För alltför mycket "konungsk" blef,
 Men längtan hem till Östergyllen
 Mig slutligen från styret dref.

Jag skref till Karl, som låg i Bender,
 Men just, som jag bekommit min
 Begärda permission i händer,
 Ett ilbud ifrån Skåne länder,
 Att Dansken der sig smugit in
 Den tid då gässen voro gödda.
 Som landets krafter voro strödda,
 Red Stenbock kring att samla dem.
 I stället att bege mig hem,
 Jag skyndade till Skånska kusten,
 För att betaga dansken lusten —
 Som var naturens fel, förstås, —
 Att hjälpa oss med Mårtens gås.

Den pinan göra kort jag tänkte
 Och i min hand re'n svärdet blänkte.
 Men, — i begrepp att rusa an
 Och hugga ned till sista man
 Dem, som försökte sig att värna
 Af den fiendtliga armén —
 Helt plötsligt föddes i min hjerna
 Den "Skandinaviska idén",
 På hvilken Stenbock ingick gerna.
 Vi läto nåd gå framför rätt.
 Och jag fann genast upp ett sätt,
 Som Stenbock gillade på fläcken,
 Att straffa blott med litet gäck:
 Jag sydde hop en duktig säck
 Och stoppa' danskarne i säcken,
 Som jag, till deras stora skräck,
 Väl tillsnörd med den snodda basten,
 Med säkra steg till stranden bar,
 Der danska skeppen lägo kvar
 Och väntade på byteslasten.
 Men der jag löste säcken opp
 Och släppte dansken, tropp för tropp,
 På sina skepp direkt ur säcken
 Med respass till i akterdäcken,

Och aldrig se'n med väpnad hand
Han gästade i vårt fosterland.

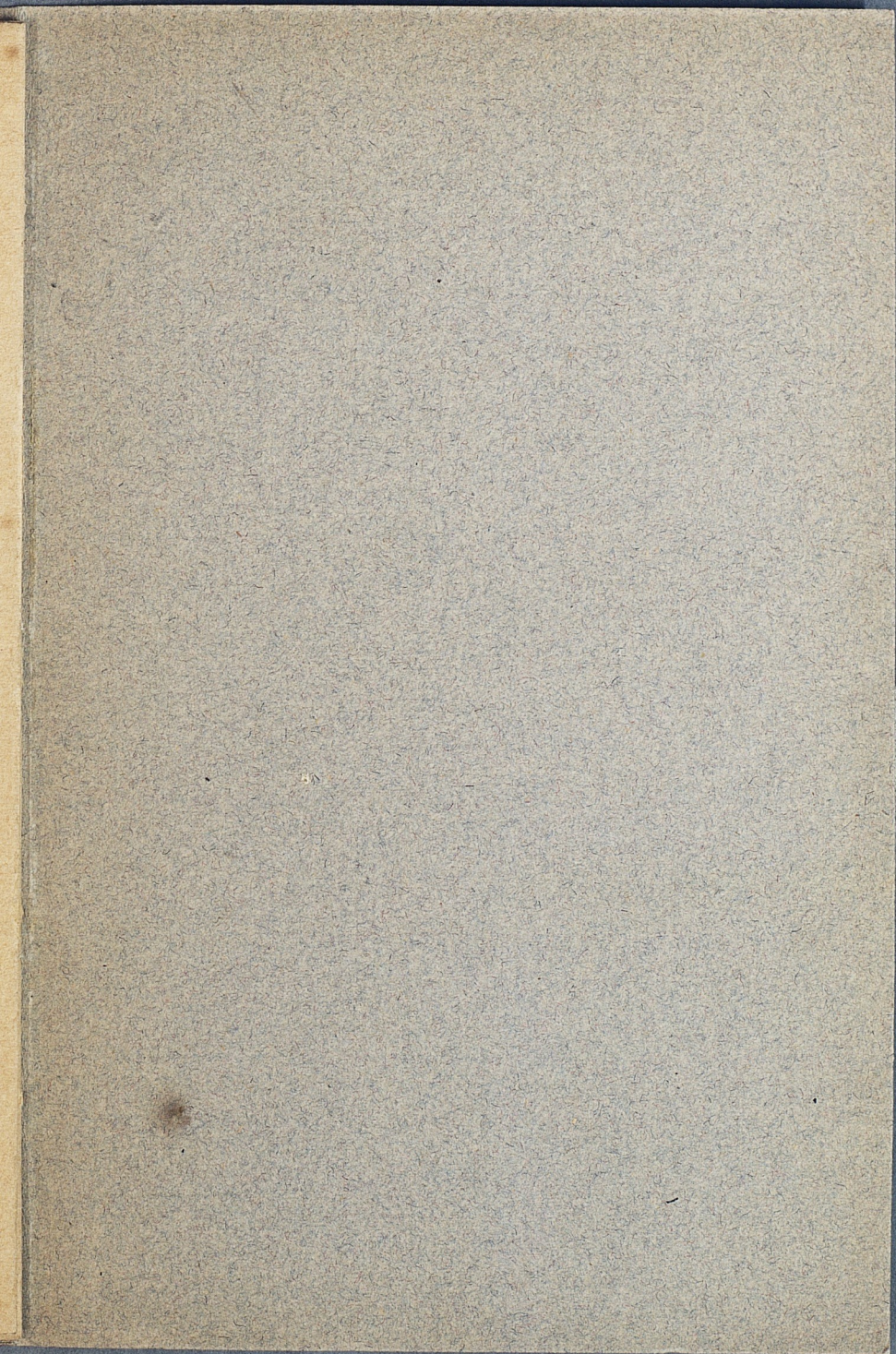
Men, Skandinaver! mer ej väcken
Ond blod i Norden! Det förbund,
Hvartill jag lade första grund,
Jag hoppas aldrig tager knäcken
Och att, som intill denna stund,
Man fåfängt lotsar efter säcken,
Som jag stack ned i Öresund.

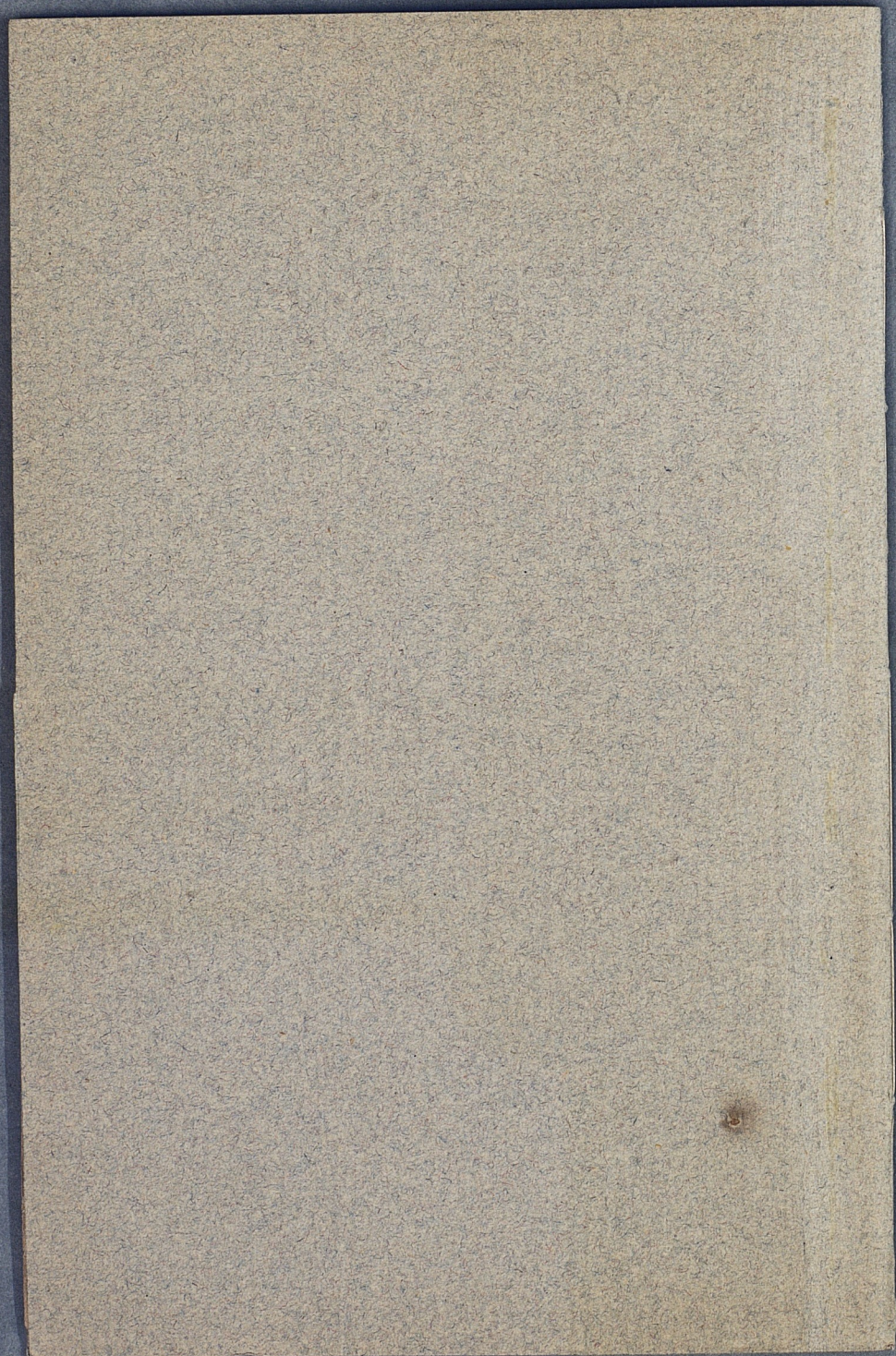
Nu hinner jag ej mer berätta,
Min permission är slut med detta.
Men vill du höra mer, så ställ
Dig åter här en annan qväll.
Jag bor hos Karl just här i berget,
Som kärast är oss inom Sverget.
Farväl! Du har ju mig förstätt.

Och nu var riddaren försvunnen
Förr än jag hunnit öppna munnen
Till tack för hvad jag höra fått.

Om än en trip jag kommer göra
Till Omberg, för att mer få höra,
Beror på, om i våra dar
Man för kontant hans saga tar.

www.books2ebooks.eu